VÍZGAZDÁLKODÁSI TÁRSULATOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE
AZ EUROPEAN UNION OF WATER MANAGEMENT ASSOCIATIONS TAGJA

Vízgazdálkodási Társulatok
STRATÉGIAI TERVE
(a vízmegtartás érdekében)

A Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetségének javaslata

Sződliget, 2026.

Cím/postacím: 2133 Sződliget, Névtelen u. 1212/1 hrsz. ♣ Honlap: www.tir.hu
Elnök: Balla Iván ♣ Mobil: 06-30-953-2403 ♣ E-mail: vtoszelnok.balla@gmail.com

Vízgazdálkodási Társulatok stratégiai terve (a vízmegtartás érdekében)

A Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetségének javaslata

1.Helyzetértékelés

A vízgazdálkodási társulatok az elmúlt több mint 200 évben a magyar vízgazdálkodás szerves részét képezték. Az első vízitársulatot 1810-ben alapították. A XIX. század jelentős vízgazdálkodási munkái, így a Tisza és mellékfolyóinak szabályozása, kisvízfolyások szabályozása, a belvízrendszerek kiépítése, nagyobb lecsapolási és vízrendezési munkák társulati úton valósultak meg, olyan neves szakemberek irányításával, mint Vásárhelyi Pál és Bokodi Lajos.
Európa szerte a jelentősebb vízgazdálkodású országokban napjainkban is kizárólag társulatok végzik a vízgazdálkodási feladatokat, úgy mint Hollandia, Olaszország, Németország, Franciaország.
A vízitársulatokat a baloldali kormány 1948-ban államosította. A jelentős területi vízgazdálkodási problémák (elsősorban a belvízhelyzet) állami szervezetekkel történő megoldásának kudarca után 1957-től vált lehetővé a vízitársulatok újjászervezése. Mivel 1953-ban létrejött az állami vízügyi szolgálat (a máig működő 12 vízügyi igazgatósággal) az újjászerveződő vízitársulatok nem kapták vissza államosított vagyonukat és a kisebb (másodlagos) művek üzemeltetése lett a feladatuk.

A mezőgazdaság „szocialista" átszervezése, a termelőszövetkezetek és az állami gazdaságok létrejötte úgy hatott a magyar vízgazdálkodásra, hogy ezek lettek meghatározó tagjai a vízitársulatoknak. A mezőgazdasági üzemek a nagyüzemi művelés feltételeinek kialakítása során területi vízgazdálkodási feladatokat is elláttak, létrehozták az üzemi (azaz harmadlagos) vízgazdálkodási művek hálózatát. Az 1980-as évekre kialakult a vízgazdálkodási művek hármas osztata, ami mintegy 12 ezer km kizárólagos állami tulajdonú műből, mintegy 38 ezer km közcélú (társulati) műből és mintegy 50 ezer km üzemi (harmadlagos) műből állt.

A társulatok megítélése 1948. évtől a politikai színtéren folyamatosan változott, ebből kifolyólag a szerepük és feladataik is változtak. Ha az ország mindenkori vezetése a fokozott állami szerepvállalást tűzte zászlajára, akkor a társulatok háttérbe szorultak amennyiben nyitott volt az ország vezetése a piacgazdaság felé, akkor a társulatok előtérbe kerültek.

A rendszerváltást követően a tsz-ek és az állami gazdaságok felszámolásra kerültek és a privatizáció hatására közel 1 millió földtulajdonos és földfelhasználó jött létre. A régi nagy gazdaságok vízi létesítményei üzemeltető nélkül maradtak. *Ezeket az üzemi létesítményeket nevezzük harmadlagos műveknek.* Ezeknek a létesítményeknek a jelentős része a területileg illetékes önkormányzatokhoz került tulajdonba, de források a fenntartásukra nem álltak és nem állnak rendelkezésre.
Napjainkra az aszály elleni védekezés szempontjából, a lehullott csapadék helyben történő megtartása kapcsán ezen létesítményekre ismételten jelentős feladat hárul, ezért forrásokat kell biztosítani a fenntartásukra, valamint a vízmegtartáshoz szükséges fejlesztések elvégzésére.

Cím/postacím: 2133 Sződliget, Névtelen u. 1212/1 hrsz. ♣ Honlap: www.tir.hu
Elnök: Balla Iván ♣ Mobil: 06-30-953-2403 ♣ E-mail: vtoszelnok.balla@gmail.com

2. A vízitársulati működés célja, a társulatok feladatai

Az **1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról** egyértelművé teszi, hogy az állami tulajdonú vízgazdálkodási műveken végzendő bármilyen vízgazdálkodási feladat a vízügyi igazgatási szerv (vízügyi igazgatóság) feladata. A 3. § (2) szerint a vízügyi igazgatási szervek végzik: „a) az állami tulajdonban lévő vizek és vízilétesítmények, a felszín alatti vizek víztartó képződményeinek és a felszíni vizek medreinek vagyonkezelését, b) az állami tulajdonban lévő vízilétesítmények üzemeltetését, fenntartását, fejlesztését.

A 7. § (3) bekezdése szerint: „A helyi önkormányzatok tulajdonában lévő vizekről és vízilétesítményekről a 9-10. §-okban és a 13. §-ban foglaltakra is figyelemmel a központi és az önkormányzati költségvetésben meghatározott pénzeszközök felhasználásával, illetve a külön törvényben szabályozott vízitársulat útján lehet gondoskodni."

A **2009. évi törvény CXLIV. a vízitársulatokról** hatályos rendelkezései szerint a vízitársulatok szakmai feladatai:
„4. § (1) A társulat szakmai feladatai:
a) vízrendezés: a káros többletvizek rendezett elvezetése, visszatartásának biztosítása;
b) vízkárelhárítás: belvízkárok és helyi vízkárok elhárítása, mérséklése;
c) árvízmentesítés: a folyók árterületét mentesítse az időszakos elöntésektől;
d) mezőgazdasági vízhasznosítás, öntözővíz biztosítása mezőgazdasági termelők számára, vízpótlás, vízszolgáltatás halastavak számára;
e) vízvisszatartási, tározási feladatok.

A fenti feladatok mellett *az alföldi társulatok időben felismerve az éghajlat változásából adódó problémákat, a gazdálkodókkal történő közös gondolkozás eredményeként már az 1980-as évektől kezdődően gazdálkodói, önkormányzati, és pályázati forrásból saját tervezésben, kivitelezésben, saját fejlesztésként jelentős öntöző fejlesztési beruházásokat valósítottak meg.* Ezen öntöző rendszerek biztosítják a mai napig a vízfelhasználók részére az öntöző vizeket, melyek részben társulati, részben állami tulajdonú kivett területeken létesültek. A társulatok már a kezdetektől fogva a mai modern szemléletnek megfelelő, komplex vízgazdálkodási egységek kialakítására törekedtek a létesítményeik kialakításánál. Holtágak beépítése, tározók tervezése, a kiépített öntözőrendszerek mentén.

Az állami szerepvállalás 2012. évben tovább növekedett, ennek eredményeként a társulati rendszer jelentős ellehetetlenüléséhez vezetett. Az érdekeltségi hozzájárulások megvonása, a pályázati lehetőségek megszűnése, az önkormányzatokhoz átkerült művek forráshiánya miatt a társulatok jelentős része felszámolás alá került. Fentiek miatt a 2010-es évek végén még 80 működő társulatból napjainkra 25 működő szervezetre csökkent. Különösen aggályos a *vagyonkezelési helyzet.* A *másodlagos, közcélú társulati létesítmények,* valamint a saját fejlesztésben megvalósult öntöző és vízpótló rendszerek – *hivatkozva a létesítmények alatti földterület részben állami tulajdonára* – a vagyonkezelés és az üzemeltetés a VIZIG-ek kezébe került. Ez azt eredményezte, hogy a társulatok elveszítették az üzemeltetési és fejlesztési jogkörüket. Az eltelt 14 évben azonban ezeken a létesítményeken különösebb fejlesztés nem történt.

3.A társulati működés és szervezet

A vízitársulatok gazdálkodási formája *vízgazdálkodási társulat*, önállóan működő, cégbíróságon bejegyzett gazdálkodó szervezetek. A társulatok felügyeletét részben külső, részben belső szervezetek látják el. A külső felügyeleti szervezetek: a cégbíróság (törvényességi felügyelet) és a területileg illetékes vízügyi igazgatóság (szakmai felügyelet). A belső felügyeletet a küldöttgyűlés, az intéző bizottság és a felügyelő bizottság, és ezek delegált, illetve választott szervezetek.

A.) Javasoljuk *a forgalomképes közcélú, volt társulati létesítmények feletti rendelkezési jog visszaadását,* a fejlesztésükhöz, fenntartásukhoz szükséges források biztosítását. Amennyiben ez nem lehetséges, javasoljuk, hogy a Vízügyi Igazgatóságok a területükön működő vízgazdálkodási társulatokkal azokra a ***forgalomképes állami tulajdonú művekre***, melyek 2011. évben átkerültek a Vízügyi Igazgatóságok vagyonkezelésébe és üzemeltetésébe, ***legyen lehetőség versenyeztetés nélkül keretszerződést*** kötni, ahogyan az önkormányzati tulajdonú ***harmadlagos művek*** esetében is lehetséges.

B.) **A társulatok által gazdálkodói, önkormányzati és pályázati forrásokból megvalósított öntözési és vízpótlási rendszerek vagyonkezelése és üzemeltetése a társulatokhoz kerüljön vissza.** Valamint a társulati tulajdonú létesítmények alatti állami földterületek, társulatok részére átadásra kerüljenek, lehetőség szerint térítés mentesen, vagy térítés ellenében, esetleg hosszú távú üzemeltetési szerződéssel.

C.) Az újonnan létrehozandó társulatok megalakításában a működő társulatok vezetése nagy segítséget tudna nyújtani, viszont a megalakítást egy szervező bizottságnak kellene levezényelni. A szervező bizottság vezetését a leendő társulat székhelye szerinti önkormányzatára (célszerűen polgármesterére) kellene bízni és a bizottságban részt kellene vennie a korábban a területen működő társulat szakemberének (a területi ismeretek miatt), a mezőgazdasági szakigazgatási szervezet szakembereinek, és a VTOSZ képviselőjének.

D.) Az újjászerveződő vízitársulat legfőbb döntéshozó szervezete a *küldöttgyűlés* legyen, ahogyan az eredeti törvényben is meghatározásra került. A vízitársulati törvényben, **2012 decemberében a társulat szervezeti felépítésében legfőbb szervként bekerült a Közgyűlés,** így ettől fogva jelenleg is a Közgyűlés hatáskörébe tartozik a tagok fizetési kötelezettsége mértékének és felhasználásának meghatározása. **A Közgyűlés összehívása azonban a gyakorlatban szinte lehetetlen, ezért a törvényben ezt a módosítást meg kell szüntetni.**

E.) Küldöttgyűlési tagnak **kellene lennie a társulatok működési területén lévő önkormányzatoknak, gazdálkodóknak, egyéb érintett szervezeteknek.**

F.) Az újjászervezett vízitársulatoknak széleskörű kapcsolatokat kell kialakítaniuk a területükön lévő önkormányzatokkal. Mivel a hatályos vízgazdálkodási törvény szerint a nem állami tulajdonú vízgazdálkodási művek önkormányzati tulajdonban vannak (természetesen vannak anomáliák!), alapvető kérdés, hogy a vízitársulatoknak minden olyan önkormányzattal, amelyik rendelkezik vízgazdálkodási művekkel, e művek

üzemeltetésére vonatkozóan szerződést kell kötni. Ehhez persze feltétlenül szükséges, hogy az önkormányzatok rendelkezzenek naprakész nyilvántartással a vízgazdálkodási művekre vonatkozóan, ezek a művek szerepeljenek a vagyonleltárukban. Így eleve szoros kapcsolat alakul ki az önkormányzatok és a társulat között. Ez a kapcsolat aztán a legkülönbözőbb irányokba fejleszthető, részben a vízitársulati döntéshozó testületekben való önkormányzati részvétellel, részben a rendkívüli vízgazdálkodási helyzetek kezelésével (védelmi tervek, védelmi bizottságban való részvétel).

4. A vízitársulatok működési területe

A vízgyűjtő-gazdálkodási terv (VGT) Magyarország négy részvízgyűjtőjén 42 (tervezési) alegységet jelölt ki. A VTOSZ javaslata, hogy a vízitársulatok területének kijelölésénél a VGT 42 alegysége legyen az alap.
A 42 tervezési alegység közel felének területén van működő vízitársulat, amely részben vagy egészben lefedi a tervezési alegységet. **A működő társulatok esetében meg kell hagyni a jelenlegi területi önállóságot.** A nem működő vízitársulatok esetében, amennyiben az alegység területén van működő vízitársulat, az alegységre eső területüket esetében javasoljuk, hogy a működő vízitársulat eldönthesse, hogy magához csatolja az új területeket, vagy az alegységen belül új társulat kerül létrehozásra.
Az újonnan létrejövő társulatok működési területeinél azonban célszerű figyelembe venni az alegységi határokat.

5. Finanszírozás

Mivel a vízitársulati működés fő problémája a finanszírozás megoldatlansága, *a vízitársulatok helyzetének rendezését a finanszírozás megoldása nélkül el sem érdemes kezdeni!* A vízitársulati alaptevékenység finanszírozásához 2009-2011 időszakban mintegy 4,5 milliárd forint állt rendelkezésre. Ebből a forrásból a 38 ezer km forgalomképes állami tulajdonú közcélú vízgazdálkodási műnek csupán 30 %-át (országos átlag) lehetett fenntartani. Ezek a művek 2014. évben átkerültek a Társulatoktól a Vízügyi Igazgatóságokhoz vagyonkezelésbe és üzemeltetésbe.

A nem állami tulajdonú, úgynevezett *harmadlagos* művek, amelyeknek túlnyomó többsége önkormányzati tulajdonban van, üzemeltetője a 42 db vízgyűjtő alegységen meglévő, illetve létrehozandó vízgazdálkodási társulatok lennének!

Meggyőződésünk szerint az országban meglévő *közel 50 ezer fkm* hosszúságú *harmadlagos* mű egységes üzemeltetése nélkül a területi vízgazdálkodás előtt álló feladatok megvalósíthatatlanok! Agrárszakmai szempontból nem lehet megkérdőjelezni a klímaváltozást, a hazai termelésbiztonságot, mely nemzetgazdasági érdek; ezért az elmúlt 1,5 évtizedben részben összeomlott vízitársulatokat újra kell gondolni, hazánk csatornahálózatát részvízgyűjtő területenként egy egységes rendszerbe kell integrálni.

A társulatok által működtetendő úgynevezett *„harmadlagos"* vízi létesítmények éves forrásigényét, a km-enkénti fajlagos költségét meg kell állapítani, ahogyan ez az állami műveknél is meghatározásra került. Ezeket a forrásokat a vízfolyások tulajdonosainak, a területen érintett földtulajdonosoknak, - földhasználóknak, és a Magyar Államnak a bevonásával kell meghatározni.

Cím/postacím: 2133 Sződliget, Névtelen u. 1212/1 hrsz. ♣ Honlap: www.tir.hu
Elnök: Balla Iván ♣ Mobil: 06-30-953-2403 ♣ E-mail: vtoszelnok.balla@gmail.com

A.) A finanszírozás ***egyik forrását*** a vízfolyások tulajdonosainak (önkormányzatok) hozzájárulását is tartalmazó, a társulattal kötött ***üzemeltetési szerződésben*** kell meghatározni.

B.) A finanszírozás ***másik forrása*** a korábbi érdekeltségi hozzájárulás helyett, érintettség miatt egy ***vízgazdálkodási kárenyhítési és megelőzési alap*** létrehozásával lehet megoldani. Ebbe az alapba jogszabály erejénél fogva kell befizetni a hozzájárulásokat. A befizetés mértékét Ft/hektár értékben kell meghatározni. A fentiek szerint meghatározott vízgazdálkodási alap meghatározásához nagy segítséget tudna adni a ***falugazdász*** hálózat adatbázisa.

C.) Álláspontunk szerint az így befizetett összegeket az *állam* ***a központi költségvetési forrásból*** kiegészíti oly módon, hogy a földtulajdonosok, ill. földhasználók és a vízfolyás tulajdonosai által befizetett összeg nagyságának mértékével egyenlő arányban támogatja. Az állami hozzájárulást indokolja, hogy a ***harmadlagos művek üzemeltetése*** összességében **a megváltozott éghajlati viszonyok és az új vízgazdálkodási prioritások** figyelembe vételével túlmutat a helyi jelentőségen, ***országos jelentőségűvé vált***. A törvényben az ***önkéntes hozzájárulás*** lehetőségét meg kell hagyni.

D.) A vízgazdálkodási társulatok számára is ki kell nyitni a ***pályázati*** lehetőségeket, mind a ***vízfolyások*** (víztestek), mind az ***eszközbeszerzések*** tekintetében. A vízgazdálkodási rendszerek fejlesztésére és felújítására fel lehet uniós forrásokat használni. Ehhez a pályázati rendszereket úgy kell átalakítani, hogy a társulatok alanyi jogon pályázhassanak.

E.) A vízgazdálkodási társulatok a közfoglalkoztatási törvény szerint országos közfoglalkoztatók, ahogyan a Vízügyi Igatóságok is. ***A Vízügyi Igazgatóságok a teljes támogatásra vonatkozóan 20% -os költségtérítést kapnak, amíg sajnálatos módon a Vízgazdálkodási Társulatok csak 10 %-ot.*** Javasoljuk ezt a diszkriminációt megszűntetni.

Álláspontunk szerint hiába üzemeltetik a Vízügyi Igazgatóságok a valamivel több, mint 38 ezer fkm állami tulajdonú forgalomképes csatornát, ha a közel 50 ezer fkm hosszúságú „*harmadlagos*" művek ellátatlanok maradnak, és az üzemeltetési, fenntartási, fejlesztési munkák nem kerülnek elvégzésre. Ezek nélkül a mezőgazdasági vízgazdálkodás, vízkárelhárítás, a vízhasznosítás és vízmegtartás elképzelhetetlen.

Javasoljuk az érintett minisztériumoknak, hogy a Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetségét vonja be minden olyan szakmai kérdésbe, döntés előkészítésbe, amely a területi vízgazdálkodással foglalkozik.

Sződliget, 2026. május hó

Óvári László sk.
szakmai elnökhelyettes

Cím/postacím: 2133 Sződliget, Névtelen u. 1212/1 hrsz. ♣ Honlap: www.tir.hu
Elnök: Balla Iván ♣ Mobil: 06-30-953-2403 ♣ E-mail: vtoszelnok.balla@gmail.com